

Türk Tabipleri Birliği ve İstanbul Tabip Odası kadın hekimlik tarihi

Aytül Gürbüz Tükel*

Kadınların kurumsal tıp içine girebilmesi, diğer bir deyişle, bir tıp okulunda okuyabilmesi, mezun olabilmesi ve çalışma izni alabilmesi 19. Yüzyılın ikinci yarısında başlayıp 20. Yüzyıla, iki dünya savaşı arasındaki döneme kadar süren uzun bir mücadele gerektirdi.

Bütün dünyada sağlık hizmeti sunan geleneksel sağaltıcıların bir kısmı, ebelerin ise tümü kadın olmasına rağmen, tıbbın okullarda öğretilmeye başlandığı ortaçağ boyunca sadece erkekler eğitim alıyordu. Kurumsal tıbbın içinde kadınların adına ancak 19. Yüzyıldan itibaren rastlanmaktadır.

Kadınların kurumsal tıp içine girebilmesi, diğer bir deyişle, bir tıp okulunda okuyabilmesi, mezun olabilmesi ve çalışma izni alabilmesi 19. Yüzyılın ikinci yarısında başlayıp 20. Yüzyıla, iki dünya savaşı arasındaki döneme kadar süren uzun bir mücadele gerektirdi. Bu mücadelenin esas yükünü ve acısını öncüler çekti. Bunların içinde en bilinenleri Amerika'da Elizabeth Blackwell ve İngiltere'de Elizabeth Garrett'dir. Bu iki kadın büyük bir inatla Atlantik'in iki yakasında çeşitli tıp fakültelerinin kapısını aşındırdılar. Elizabeth Blackwell New York'ta Tıp Okulunu bitirdi, 1860'larda Londra'da St. Bartholomew Hastanesi'nde çalıştı. İlginç olan hastanede sokulmadığı tek bölümün jinekoloji kliniği olmasıydı. Klinik şefi "bu konunun bir kadın için uygun olmadığı" görüşündeydi. Bu gö-

rüşün jinekolojide yüzyıla yakın bir süre devam etmesi de ilginçtir. Eğitim hayatı sırasında çok parlak olmasına rağmen Blackwell'e yine de hekim olarak çalışma izni verilmedi. Sonunda New York'ta bir grup kadının sağladığı maddi destekle kadınlar için bir hastane açtı ve burada çalışmaya başladı. Benzer şekilde Garrett de tıp okuduğu halde mezuniyet sınavlarına kabul edilmedi ve ancak eczacılık lisansı alarak tıbbi pratik yapabildi.

Birçok gelişmiş (!) batı ülkesinde kadınların tıp fakültelerine girmeleri önündeki yazılı ve yazılmamış engellerin ortadan kaldırılmasını ancak 1970'lerin kadın hareketi sağlayabildi. Seksenli yıllardan başlayarak hemen

bütün ülkelerde hekimlerin giderek yükselen bir oranını kadınlar oluşturmaya başladı.

Dünya Sağlık Örgütü Başkanı Gro Brundtland, 2000 yılında, yeni bir milenyum için yaptığı konuşmada; "Tıp en azından Batılı, beyaz önlüklü haliy-

le her zaman bir erkek alanı olmuştur. Büyük oranda hala da öyle. Fakat geçtiğimiz otuz yılda tıbbi işgücü kompozisyonunda, belki hiçbir akademik meslekte olmadığı kadar, radikal bir değişiklik var. Dünyanın bir çok ülkesinde kadın doktor sayısı hiç olmadığı kadar artıyor, ve onlar tıbbi uygulamaları yeniden şekillendiriyorlar." demiştir. Bu durum ülkemizde de benzer şekilde yaşanmaktadır. Kadın hekim ve tıp öğrencisi sayısı gün geçtikçe artmaktadır.

Bütün bu gelişmeler meslek örgütümüz olan Türk Tabipleri Birliği (TTB)

*Dr., TTB Kadın Sağlığı ve Kadın Hekimlik Kolu Yürütme Kurulu Üyesi

“

İstanbul Tabip Odası Kadın Komisyonu, 1990'ların başlarından itibaren çalışmaya başlamış 2006 yılında TTB Kadın Sağlığı ve Kadın Hekimlik Kolu kurulduktan sonra çalışmalarına daha yoğun olarak devam etmiştir.

”

içinde de bir kadın hekimlik kolu kurulması ve bu konuda çalışılması ihtiyacını doğurmuştur. 2006'da yapılan TTB 55. Olağanüstü Büyük Kongresi'nde ilk kez TTB Kadın Sağlığı ve Kadın Hekimlik Kolu kurulması kararı alınmıştır. Genel kurulda, kadınların örgütler içinde temsil edilmesinde adalet ilkesine uyacak önlemler alınması gerektiği, bir sonraki genel kuruldan itibaren geçerli olmak üzere TTB kurullarında her iki cinsin %40'dan az olmayacak şekilde yer alması için iç düzenlemeleri yaparak yerine getirici önlemleri alma konusunda TTB Merkez Konseyi'nin görevlendirilmesine oyçokluğuyla karar verilmiştir.

Meslek örgütünde kadın çalışmaları yapılması için, kadın hekimlerin uygun koşullarda bir araya gelmesini kolaylaştıracak yöntemler geliştirilmesine ve çalışmalar için gerekli donanımın sağlanmasında ihtiyaç duyulan desteğin sunulmasına karar verilmiştir. Bu doğrultuda 2008

yılından itibaren Kadın Hekimlik ve Kadın Sağlığı Kongreleri düzenlenmeye başlanmıştır. Günümüze kadar altı tane TTB Kadın Sağlığı ve Kadın Hekimlik kongresi düzenlenmiştir. Bunlar;

2008 yılında Ankara'da "Kadına Yönelik Şiddet"

2010 yılında Ankara'da "Kadını Görmeyen Bilim ve Sağlık Politikaları"

2012 yılında İstanbul'da "Kadını Görmeyen Aile ve Sağlık Politikaları"

2016 yılında Mersin'de "Kadın ve Savaş"

2018 yılında Bursa'da "Kadın, Sağlık ve Muhafazakarlık"

2020 yılında İzmir'de "Kadın Emegi ve Sağlık" konulu kongrelerdir.

Dünya Sağlık Örgütü 2000 araştırmaları, kadın hekimlerin tıp eğitimine başlamada, sürdürmede ve meslek içi eğitimlerde dezavantajlı olduğunu göstermektedir.

Hekim işsizliğinin olduğu ülkelerde kadınlar aleyhine bir eşitsizlik bulunmaktadır. Araştırmalar, kadın hekimlerin daha düşük ücretli ve statülü birinci basamak alanlarında yoğunlaştıklarını göstermektedir. TTB'nin tıp eğitimi ve mesleği içinde karşılaşılan ve kadınların çalışma verimliliğinde kayıplara yol açan cinsiyetçi uygulamaların ortadan kaldırılması için çalışma kararı doğrultusunda, bu sorunlara ışık tutan, bir çok ilde Tabip Odaları kadın komisyonları tarafından düzenlenen "Kadın Hekim Olmak" konulu toplantıları, 2019 yılında da Antalya'da "Kadın Hekimlik Çalıştayı" yapılmıştır.

Özellikle pandemi döneminde kadına yönelik şiddet, emek sömürsü, kadın işsizliğinin daha da çok arttığı görülmektedir. Kadınların 3/4'ünün yaşamlarının bir döneminde şiddete maruz kalmış olması nedeniyle ciddi bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmesi gereken

kadına yönelik şiddetin tanımlanması ve ortadan kaldırılmasına yönelik, koruyucu hekimlik uygulamalarının oluşturulması ve yaygınlaştırılması, TTB Kadın Sağlığı ve Kadın Hekimlik kolunun mücadele ettiği alanlardır. Kadına yönelik şiddetin tanı ve tedavi rehberlerinde yer alması, mezuniyet öncesi tıp eğitimi, mesleki eğitimi ve sürekli tıp eğitimi içinde yer alması, sorunla en sık karşılaşan alanlar olan birinci basamak, acil tıp, adli tıp, psikiyatri ve sorunu tanımlayacak olan halk sağlığı eğitimleri ve uygulamaları içinde yer alması, öncelikle acil servisler ve birinci basamak olmak üzere tüm sağlık kurumlarında konuya ilişkin yönergelerin oluşturulması çalışma alanları olarak belirlenmiştir.

Cinsiyet eşitsizliğinin, kadınların toplumsal yaşamın içinde yer alması önünde ciddi bir engel olduğu kabul edilerek bu konuda TTB Kadın Sağlığı ve Kadın Hekimlik Kolu'nun çalışmaları sonucu oluşturulan Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Belgesi 10 Haziran 2017 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilen Türk Tabipleri Birliği 68. Büyük Kongresi'nde oybirliğiyle kabul edilmiştir.

İstanbul Tabip Odası (İTO) Kadın Komisyonu, 1990'ların başlangıcından itibaren çalışmaya başlamış 2006 yılında TTB Kadın Sağlığı ve Kadın Hekimlik Kolu kurulduktan sonra çalışmalarına daha yoğun olarak devam etmiştir. Her yıl düzenlenen paneller, eğitimler kadın hekimleri daha çok güçlendirmiş ve kadına yönelik şiddet, cinsel şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda daha çok bilinçlenmeyi sağlamıştır. Bu çalışmaların sonucu olarak İTO Kadın Komisyonu tarafından "Cinsel Şiddeti Önleme ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekleme" tutum belgesi oluşturulup ve aynı adla bir çalışma birimi kurulmuştur. İTO Kadın Komisyonu'nun halen 65 aktif üyesi bulunmaktadır.

Bütün bu çabalar, çalışmalar kadın hekimlerin güçlenmesini, bir çok il tabip odalarında kadın komisyonları kurulmasını, meslek örgütünde de kadınların daha fazla görev almasını sağlamıştır. Halen TTB Merkez Konseyi Başkanı ve 15 ilin Tabip Odaları Başkanı kadın hekimlerden oluşmaktadır.

Kadınlar Birlikte Güçlü

“

Bütün bu çabalar, çalışmalar kadın hekimlerin güçlenmesini, bir çok il tabip odalarında kadın komisyonları kurulmasını, meslek örgütünde de kadınların daha fazla görev almasını sağlamıştır. Halen TTB Merkez Konseyi Başkanı ve 15 ilin Tabip Odaları Başkanı kadın hekimlerden oluşmaktadır.

”